

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sl@regeringskansliet.se

Sveriges Apoteksförenings remissvar på betänkandet Speciallivsmedel till barn inom öppen hälso- och sjukvård (SOU 2023:71)

Sveriges Apoteksförening har inbjudits att svara på rubricerad remiss. Föreningen tillstyrker utredningens förslag att ta bort apotekens tillhandahållandeskyldighet av sortimentet, vilket är en logisk konsekvens av att regionerna tar över mer av detta sortiment för distribution i egen regi. Vi vill samtidigt trycka på vikten av att Tandvårds- och Läkemedelsverket tar hänsyn till de minskade intäkterna för apoteken och hur det påverkar apotekens lönsamhet.

Om regionerna tar över ansvaret kan inte apoteken längre vara ansvariga

Redan idag är det vanligt att regionerna har tagit över större delen av distributionen av speciallivsmedel till barn. Trots detta har apoteken fortsatt en tillhandahållandeskyldighet. Detta har inneburit att apoteken har varit tvungna att ha ett visst sortiment även i de regioner där merparten av sortimentet lämnat apotekskanalen. Apoteken har varit ett viktigt komplement i de fall där regionen inte har upphandlat ett fullständigt sortiment, eller kunnat lösa situationer som t.ex. att en patient bosatt i en annan region har behov av speciallivsmedel eller personer med skyddade personuppgifter. Regionerna har därför inte haft det fulla ansvaret i och med att apoteken alltid har funnits som en reservlösning. Därför är det positivt att utredningen föreslår att apotekens tillhandahållandeskyldighet ska tas bort.

Apotekens prissättning och jämförelse mellan apotek och region

Som framgår av utredningen har det förekommit oskäligen prissättning i enskilda fall. Det bör dock poängteras att detta är undantag som också har uppmärksammats och hanterats. Vi kan samtidigt förstå att utredningen ser ett problem med att det saknas kontrollmekanismer som minskar risken för att enskilda näringsidkare har en oskäligen prissättning. Att priserna mellan apotek varierar lyfts också fram av utredningen. Detta är inget som är felaktigt utan en naturlig konsekvens av en konkurrensutsatt marknad. Om priserna hade varit de samma på samtliga apotek hade det snarare signalerat otillbörlig prissamverkan. Det bör påpekas att den nu föreslagna lösningen med att olika regioner blir ansvariga för inköp kommer att leda till att priserna varierar mellan olika regioner.

Det är inte ett självändamål att priserna är lika, målsättningen bör vara att ha så låg kostnad för produkter och distribution som möjligt. Denna kostnad blir då också beroende av vilken servicenivå som önskas. Vi vill poängtera att det därför inte går att direkt jämföra kostnaden för produkt och distribution via apotek med kostnaden för inköp av produkt för regionen. Regionernas val att upphandla produkter och distribuera i egen regi är ett val som måste grundas på mer än en direkt prisjämförelse och även ta hänsyn till vilken service som

regionen vill erbjuda (beställnings- och leveransalternativ, produktutbud m.m.). Förslaget att regionerna är ansvariga för att tillhandahålla speciallivsmedel till barn innebär att servicen till medborgarna kan variera jämfört med ett nationellt system som apoteken och kan därför innebära en risk för ojämlik vård.

Konsekvenser för apoteken

Förflyttningen av ansvaret från apoteken till regionerna kommer innebära att apotekens försäljning av detta sortiment minskar ytterligare jämfört med idag. Förutom det som flyttas direkt från apoteken till regionerna påverkas även apotekens möjlighet att erbjuda sortimentet till andra kundgrupper. Idag finns en viss försäljning utan förskrivning av läkare där enskilda konsumenter kan köpa produkter. Utan en viss basförsäljning kommer detta vara svårt för apoteken att upprätthålla. Sveriges Apoteksförening vill trycka på vikten av att Tandvårds- och Läkemedelsförmånsverket beaktar denna intäktsminskning i den årliga översynen av apoteksmarknaden, och att den kompensation som behövs för att apoteken ska kunna genomföra sitt uppdrag tillförs apoteken senast i samband med att förändringen träder i kraft.

En annan konsekvens som är svår att beräkna i monetärt värde är den avsmalning av apotekens uppdrag som detta innebär. Apoteken har traditionellt haft detta sortiment tillsammans med läkemedelsnära medicinteknik och produkter som används vid stomi. För samtliga dessa produktområden har apoteken stått för/står för en nationell lösning med jämlik tillgång och ett brett sortiment. Regionernas övertagande av dessa sortiment – som sker i mer eller mindre utsträckning – påverkar på sikt apotekens uppdrag vid sidan om den inverkan det får på apotekens lönsamhet. En alltför stor urholkning av apotekens uppdrag i förhållande till vad medborgarna förväntar sig kan på sikt minska förtroendet för apotekens viktiga kärnuppdrag.

Björn Falkenhall, chefsekonom

Sveriges Apoteksförening